

2019/2020. – 1. forduló

2019.

**Szegedi Tudományegyetem
Farmakognóziai Intézet**

Kedves Versenyző!

Köszönjük, hogy elfogadta meghívásunkat és regisztrált a Herba Medica Tanulmányi Versenyre!

A verseny szervezésénél célul tűztük ki, hogy a feladatokon keresztül a résztvevők jobban megismerjék a gyógynövényeket, a növénykémiát, valamint a gyógyszerész- és orvostudományokat. A verseny célja továbbá az is, hogy Ön megismerje a tudományos kutatás módszereit.

Nem áruunk zsákbamacskát, a feladatok nem könnyűek, olykor a válaszadáshoz alaposan utána kell járni egy adott témakörnek. Reméljük, hogy az új ismeret megszerzése és a versenyszellem kellő motiváció lesz ehhez.

Technikai tudnivalók

A feladatok megoldását Google Űrlapon kell benyújtani. Minden feladat elején, valamint a lenti táblázatban is megtalálható az űrlapra mutató link. Az egyes feladatoknál felmerülő kérdésekre a feladatszerkesztőket keresse.

Feladat	Feladatszerkesztő	Pontszám	E-űrlap
1. TESZT	Dr. Tóth Barbara toth.barbara@pharmacognosy.hu	10	LINK
2. KOMPLEX	Dr. Csupor Boglárka csupor.boglarka@pharmacognosy.hu	10	LINK
3. SZÁMOLÁS	Dr. Kiss Tivadar kiss.tivadar@pharmacognosy.hu	30	LINK
4. LEGYEN LEKTOR	Dr. Tóth Barbara toth.barbara@pharmacognosy.hu	15	LINK
5. SZÓRÓLAP KÉSZÍTÉS	Dr. Csupor Dezső csupor.dezso@pharmacognosy.hu	20	LINK

Néhány fontos tudnivaló!

- **A feladatok technikai részletei (hogyan hozzunk létre pdf fájlt, hogyan tömörítsünk képet, stb.) a honlap gyakran ismételt kérdések oldalán. (<https://herbamedica.page.link/17ga>)**
- **A feladatok során a regisztrált e-mail címet adja meg! Ügyeljen, hogy pontos e-mail címet írjon be! Az e-mail cím utólag nem módosítható sem a szerkesztők, sem a versenyző által.**
- **A verseny egyéni feladatokból áll. Abban az esetben, ha plágium gyanúja merül fel, a verseny szervezői azonnal kizárják a versenyzőt!**

Az 1. forduló beadási határideje: 2019. december 8. 12:00.

Sikerese feladatmegoldást kívánunk!

Versenyszervezők

1. forduló – 1. feladat

1. NÉGYFÉLE ASSZOCIÁCIÓ

10 pont

A feladatot Google Űrlapon küldje be!

- A C-vitamin
- B D-vitamin
- C Mindkettő
- D Egyik sem

1. Az emberi szervezet nem képes az előállítására.	
2. Egészséges felnőttek számára a javasolt bevitel 500–1000 mg/nap.	
3. Hatással van a bőrre és az immunrendszerre.	
4. Vízben oldódó vitamin.	
5. UV-A sugárzás hatására az emberi bőrben is képződik.	
6. Kiegyensúlyozott, zöldségben és gyümölcsben gazdag, állati fehérjét is tartalmazó étrenddel a hiánybetegség kialakulása elkerülhető.	
7. Jelentős mennyiségben tartalmazza a csukamájolaj.	
8. Fokozza a bélben a kalcium felszívódását.	
9. Hiánybetegsége a skorbut.	
10. Túladagolásakor angolkór alakulhat ki.	

1. forduló – 2. feladat

2. TESZT

10 pont

A feladatot Google Űrlapon küldje be!

Az alábbi kérdések az özönnövényekkel (inváziós fajokkal) kapcsolatosak. A kérdések egy részének megválaszolásához segítséget nyújthat az [Özönnövények](#) és az [Özönnövények II.](#) című könyv, valamint az [1996. évi LIII. törvény a természet védelméről.](#)

1. Melyik állítás nem igaz az özönnövényekre?
  - A. Jelenlétük káros hatással van a biológiai sokszínűsége.
  - B. Az őshonos állatfajok táplálékbázisát csökkentik.
  - C. Az elszigetelt ökoszisztémák (pl. szigetek) védettebbek az inváziójukkal szemben.
  - D. Az ember számára károsak, de gazdaságilag hasznosíthatók is lehetnek.

2. Körülbelül hány inváziós faj fordul elő a magyarországi flórában?
  - A. 50
  - B. 100
  - C. 300
  - D. 400

3. Hazánkban hozzávetőleg hány embert érint a parlagfűpollen-érzékenység?
  - A. körülbelül 100 000 főt
  - B. körülbelül 500 000 főt
  - C. több mint 2 000 000 főt
  - D. több min 5 000 000 főt

4. Mely özönnövénynek nincs hazánkban gazdasági haszna?
  - A. *Asclepias syriaca*
  - B. *Solidago canadensis*
  - C. *Robinia pseudoacacia*
  - D. *Heracleum mantegazzianum*

1. forduló – 2. feladat

5. Milyen szerkezeti sajátosság jellemzi a közönséges parlagfű kontakt allergiát okozó hatásáért felelős molekulákat?
- A. izokinolinvázzal rendelkeznek
  - B. ciszteint tartalmaznak
  - C. laktongyűrűt tartalmaznak
  - D. nitrogént tartalmaznak
6. Milyen következménye lehet, ha tartósan, nagy mennyiségben fogyasztjuk a parlagfű leveleit?
- A. Vesekárosodás alakulhat ki.
  - B. 100%-os valószínűséggel parlagfűallergia alakul ki.
  - C. Minden parlagfűpollen-allergiában szenvedő beteg deszenzibilizálódik.
  - D. Megerősödik az immunrendszerünk.
7. Melyik faj felelős leginkább az adventív szőlőfajok megjelenéséért Európában?
- A *Viteus vitifolii*
  - B *Vitis vinifera*
  - C *Plasmopara viticola*
  - D *Alkana tinctoria*
8. Melyik az a faj, amely a legtöbb hazai nemzeti parkban megtalálható (ezért monitorozása szükséges)?
- A. *Elaeagnus angustifolia*
  - B. *Ailanthus altissima*
  - C. *Cleistogenes serotina*
  - D. *Cenchrus incertus*
9. Melyik állítás helyes?
- A. Óshonosak mindazok a vadon élő szervezetek, amelyek az utolsó két évezred óta a Kárpát-medence természetföldrajzi régiójában – nem behurcolás vagy betelepítés eredményeként – élnek, illetve éltek.
  - B. Óshonosak mindazok a vadon élő vagy termesztett szervezetek, amelyek az utolsó két évezred óta a Kárpát-medence természetföldrajzi régiójában élnek, illetve éltek.

1. forduló – 2. feladat

- C. Óshonosak mindazok az élő szervezetek, amelyek az utolsó fél évezredben a Kárpát-medence természetföldrajzi régiójában eredetileg is előfordultak, továbbá behurcolás vagy betelepítés eredményeként élnek, illetve éltek.
- D. Behurcoltak vagy betelepítettek azok az élő szervezetek, amelyek az ember tudatos (behurcolás) vagy nem tudatos (betelepítés) tevékenysége folytán váltak a hazai élővilág részévé.

10. Melyik meghatározás téves?

- A. ephemeroфita: kiszökő faj
- B. ergasiophyгоfita: kultúrszőkevény
- C. ergamitoginofita: maradványfaj
- D. ergasiolipofita: kultúrreliktum

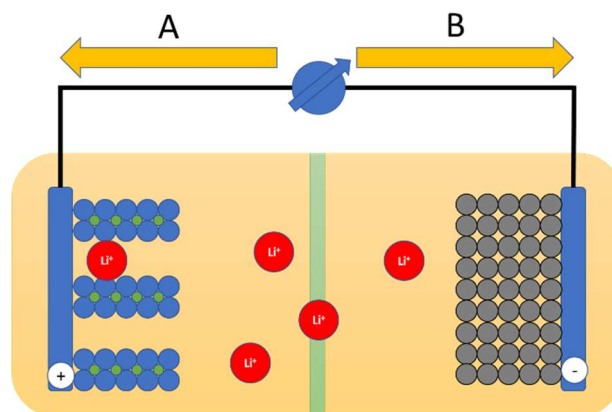
1. forduló – 3. feladat

A KÉMIAI ÉS BIOLÓGIAI ENERGIA

30 pont

A feladatot Google Űrlapon küldje be!

Az idei kémiai Nobel-díjat John B. Goodenough, M. Stanley Whittingham és Josino Akira kapták „a lítiumakkumulátorok továbbfejlesztéséért”. Újító munkásságuknak köszönhető biztonságos és hosszú üzemidejű akkumulátorok vannak az elektromos eszközeinkben.

Az ábrán a lítiumion-akkumulátor sematikus képét látjuk. Az akkumulátor tulajdonsága, hogy áramforrásként működve lemerül, de áramforrásra kapcsolva feltölthető.

1. Milyen berendezés az akkumulátor? (Írja be a helyes válasz betűjelét!) (1+1p)

- A) Galván-elem
- B) elektrolizáló berendezés
- C) Daniell-elem
- D) egyik sem

a) áramforrásként való működése során: .....

b) feltöltés során: .....

2. Feltöltés során melyik póluson történik redukció? (1p)

pozitív/negatív (az űrlapon válassza ki a helyes választ)

3. Milyen irányba vándorol a lítiumion a lemerülés során? Az irányt az ábrán feltüntetett betűjellel adja meg. (1p)

A irány / B irány

1. forduló – 3. feladat

Élőlényekben is találunk a lítiumion-akkumulátoréhoz hasonló elven működő egységeket, amelyek az energiaháztartásért felelősek.

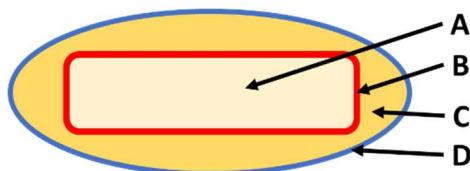
4. Mely sejtszervecske/sejtszervecskék ez(ek)? (1p)

- A) sejtmag
- B) mitokondrium
- C) Golgi-készülék
- D) kloroplasztisz

A sejtszervecské(k)ben lévő különböző terekben töltésfelhalmozódás következik be.

5. Mely ion(ok) felelős(ek) a töltésfelhalmozódásért? (1p)

- A) hidrogénion
- B) szulfátion
- C) foszfátion
- D) vas(II)ion

6. A sejtszervecske melyik részében található meg nagyobb mennyiségben ez(eke)t az ion(oka)t, amikor energiatelelés történik heterotróf élőlényekben? Az ábrán látható betűjellel válaszoljon!

(1p)

- A) A rész
- B) B rész
- C) C rész
- D) D rész

7. A felépítő és lebontó folyamat során mely molekula lesz az oxidálószer/redukálószer? (Írja be a helyes válasz betűjelét!)

(1+1p)

- A) koenzim-A
- B) NADP⁺
- C) NAD⁺
- D) klorofill b

- a) felépítő folyamatokban ....
- b) lebontó folyamatokban ....

8. Az ábrán látható sejtszervecske mely részében/részén játszódnak le az alábbi folyamatok?

(4p)

- a) Calvin-ciklus ...
- b) fotolízis ...
- c) Szent-Györgyi-Krebs-ciklus ...
- d) terminális oxidáció ...

1. forduló – 3. feladat

9. A sejt szervecskéket az élőlények rendszertani helyének megállapításához is felhasználják. A sejt szervecske milyen tulajdonságát vizsgálják ekkor? (1p)

- A) B-vel jelölt membránt
- B) tRNS
- C) sejt szervecske DNS kromoszómáit
- D) a sejt szervecske falát
- E) nincs helyes válasz

10. A sejt szervecske létrejötte az endoszimbionta elmélettel magyarázható. Nagyon hasonló folyamat játszódik le a *Paulinella* fajok esetében. Mi a legfőbb különbség a növények létrejöttét eredményező endoszimbiózis és a *Paulinella* fajoknál megfigyelhető jelenség között? (4p)

.....
.....

Margitka a kutatócsoport laboránsa. Azt hallotta, hogy mostanában egyes telefonok akkumulátora felrobban és kigyullad. Azt feltételezik, hogy a robbanás oka az akkumulátor fóliájának mechanikai sérülése, amely következtében gázzéteg keletkezik az akkumulátor belseje és a fólia között. A felgyülemelő 1 mm^3 gáz még nem okoz problémát standard körülmények között (ekkor a gáz is standard paraméterekkel írható le).

11. Elvileg mekkora hőmérsékleten ($^{\circ}\text{C}$) várható az akkumulátor robbanása, ha a fólia maximum 2300 torr nyomást bír el? Az eredményt egész számjegyre kerekítve adja meg! (6p)

A számolás menetét fényképezze le és töltsse fel a Google Űrlap megfelelő részén!

1. forduló – 3. feladat

Margitka telefonjának akkumulátorán a következő adatok szerepelnek: 3,82 V és 3320 mAh. A következő számításnál feltételezzük, hogy az akkumulátor a teljes működés alatt egyenletesen termeli az áramot.

12. Ezzel az akkumulátorral, a teljes töltöttség mellett, negyed nap alatt mekkora tömegű vizet tudunk bontani? A mértékegységet egész számra kerekítve adja meg a legmegfelelőbb prefixumú mértékegység használatával! (6p)

A számolás menetét fényképezze le és töltsse fel a Google Űrlap megfelelő részén!

Az elbontott víz tömege: ..... $\mu\text{g}/\text{mg}/\text{g}/\text{kg}$

1. forduló – 4. feladat

4. LEGYEN LEKTOR

15 PONT

Az alábbi cikk hibákat tartalmaz. Keresse meg azokat a szavakat, amelyek kicserélésével a szöveg kijavítható!

A táblázatban mondatokra bontva olvasható a szöveg. Döntse el, hogy az adott mondat helyes vagy sem, majd válaszát (igen vagy nem) írja a táblázat 2. oszlopába!

A hibás mondatok 0–3 helytelen szót tartalmazhatnak. Írja a táblázat 3. oszlopába a helytelen szavakat olyan sorrendben, ahogyan a mondatban előfordulnak, majd melléjük a 4. oszlopba azt a szót, amire a helytelen szót kicserélve a mondat helyes lesz! A helyes szó nyelvtanilag is illeszkedjen a mondatba, tehát ha szükséges használjon toldalékos alakot!

A táblázat példaként már tartalmazza a szöveg első mondatának hibáját és a helytelen szó javítását.

Az első mondatban („A védőoltások a passzív immunizálás eszközei.”) további javításokat ne tegyen!

A szöveg további mondataiban ezen kívül még 15 helytelen szót kell kicserélni. A hibás szavak és a helyes szavak mindegyike 0,5 pontot ér, tehát minden helyes szócsereért 1 pont jár.

Ügyeljen arra, hogy egy szót cseréljen ki egy másik szóra, és ne szóösszetételeket írjon át! A lehető legszabatosabb szóra cserélje ki a hibás szót!

A táblázatot számítógéppel vagy kézírással is ki lehet tölteni. Utóbbi esetben ügyeljen arra, hogy a beírt szavak jól olvashatók legyenek!

1. forduló – 4. feladat

Javítandó szöveg

A védőoltásokról

A védőoltások a passzív immunizálás eszközei.

Jenner 1776-ban fedezte fel, hogy a bányahimlő hólyagváladékával (vírusával) végzett oltás csak enyhe megbetegedést okoz az emberben, és ezáltal védelmet nyújt a fekete pestissel szemben.

Magyarországon 1980 januárjáig kötelező volt a himlő elleni oltás. Az Egészségügyi Világszervezet (UNICEF) 1979-ben jelentette be, hogy a himlő felszámolása világszerte sikerrel járt.

Ma Magyarországon egészséges anyák egészséges csecsemői számára a születést követő első kötelező védőoltás az MMR-oltás. A kötelező védőoltások közül az MMR- és BCG-vakcinák elölt kórokozót tartalmaznak. Az MMR védőoltás kanyaró, mumpsz és rubeola ellen véd. A mumpsz egy baktérium okozta fertőző betegség, amely elsősorban a hasnyálmirigyet támadja meg. A tetanusz kórokozója a *Bordetella tetani* baktérium. A diftéria (torokgyík), pertusszis (szamárköhögés) és tetanusz (merevgörcs) elleni védőoltásokat, amelyek elölt baktériumot és vírust tartalmaznak, kombinációs oltásként alkalmazzák. A májgyulladást okozó hepatitisz vírusok közül, a vérrel és szexuális úton terjedő hepatitisz A ellen kötelező a védőoltás. Ha rossz higiéniajú országba utazunk, akkor javasolt a levegővel terjedő hepatitisz E ellen is beadatni a védőoltást. A humán papillomavírus (HPV) méhnyakrákot és genitális szemölcsöt okozó, elsősorban szexuális úton terjedő vírus. A rendelkezésre álló oltóanyagot a szexuálisan aktív kor elérése után ajánlott felvenni. A HPV védőoltás a rendszeres nőgyógyászati méhnyakrákszűrést is helyettesíti.

1. forduló – 4. feladat

Javítások

Mondat	Hibás-e a mondat? (igen/nem)	Javítás	
		Helytelen szó	Helyes szó
A védőoltások a passzív immunizálás eszközei.	igen	passzív	aktív
Jenner 1776-ban fedezte fel, hogy a bárányhimlő hólyagváladékával (vírusával) végzett oltás csak enyhe megbetegedést okoz az emberben, és ezáltal védelmet nyújt a fekete pestissel szemben.			
Magyarországon 1980 januárjáig kötelező volt a himlő elleni oltás.			
Az Egészségügyi Világszervezet (UNICEF) 1979-ben jelentette be, hogy a himlő felszámolása világszerte sikerrel járt.			
Ma Magyarországon egészséges anyák egészséges csecsemői számára a születést követő első kötelező védőoltás az MMR-oltás.			
A kötelező védőoltások közül az MMR- és BCG-vakcinák elölt kórokozót tartalmaznak.			
Az MMR védőoltás kanyaró, mumpsz és rubeola ellen véd.			

1. forduló – 4. feladat

A mumpsz egy baktérium okozta fertőző betegség, amely elsősorban a hasnyálmirigyet támadja meg.			
A tetanusz kórokozója a <i>Bordetella tetani</i> baktérium.			
A diftéria (torokgyík), pertusszisz (szamárköhögés) és tetanusz (merevgörcs) elleni védőoltásokat, amelyek elölt baktériumot és vírust tartalmaznak, kombinációs oltásként alkalmazzák.			
A májgyulladást okozó hepatitisz vírusok közül, a vérrel és szexuális úton terjedő hepatitisz A ellen kötelező a védőoltás.			
Ha rossz higiéniájú országba utazunk, akkor javasolt a levegővel terjedő hepatitisz E ellen is beadatni a védőoltást.			
A humán papillomavírus (HPV) méhnyakrákot és genitális szemölcsöt okozó, elsősorban szexuális úton terjedő vírus.			
A rendelkezésre álló oltóanyagot a szexuálisan			

1. forduló – 4. feladat

aktív kor elérése után ajánlott felvenni.			
A HPV védőoltás a rendszeres nőgyógyászati méhnyakrákszűrést is helyettesíti.			

1. forduló – 5. feladat

5. SZÓRÓLAPKÉSZÍTÉS

20 PONT

Az özönnövények (inváziós növényfajok) komoly veszélyt jelentenek az ökoszisztémára, de egyes fajok gazdasági károkat is okozhatnak és népegészségügyi veszélyforrások is lehetnek.

Készítsen olyan szórólapot, amely az inváziós növényekkel kapcsolatos ismeretek terjesztését szolgálja.

A szórólap egy vagy több fajjal kapcsolatban is tartalmazhat információkat. Rámutathat az özönnövények terjedésével kapcsolatos általános, vagy egy adott fajjal összefüggő konkrét veszélyekre.

A szórólapokkal kapcsolatos tartalmi és alaki követelmények a következők:

- A szórólapot Microsoft Word vagy Open Office program segítségével doc, docx vagy odt formátumban kell elkészíteni.
- A művet a fenti formátumok valamelyikében és pdf formátumban is fel kell tölteni.
- A szórólap mérete A4 (lehet fekvő vagy álló). A szórólapon nem szükséges feltüntetni a készítő nevét.
- A szórólap tartalmazhat szöveget (legfeljebb 1500 karakter, szóközzel együtt), továbbá képet, grafikont, táblázatot, képleteket stb.. Az utóbbiakon szereplő feliratok és a felhasznált forrásokat tartalmazó lista nem számít bele a megadott karakterszámba.

A szórólapon tüntesse fel a felhasznált irodalmi forrásokat (könyv, folyóiratcikk, weboldal) az alábbi módon:

- Könyv: Simon T., Seregélyes T.: Növényismeret, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2012, 89-90. oldal

1. forduló – 5. feladat

- Folyóiratcikk: Rédei D.: Természetes eredetű gyógyszer-hatóanyagok és forrásaik. *Galanthus nivalis* – galantamin, Gyógyszerészet, 2016, 60. évf. 2. füzet 101-102. oldal
- Weboldal: Kiss T.: A kellemes ízű bodza, <http://www.gyogynovenylap.hu/a-kellemes-izu-bodza/>

Javasoljuk, hogy a forrásokat tartalmazó számozott listát a dokumentum végére vagy lábjegyzetbe illessze be, és a szövegben, illetve az ábrák címében a listának megfelelő számokkal jelölje az idézett forrást.

A feladat értékelésének szempontjai:

- Tudományos tartalom
- A téma kidolgozottsága
- Szakmai szempontból megbízható források alkalmazása
- A szórólap technikai megvalósítása, esztétikai értéke

Az egyes elemekre 0–5 pont kapható. A feladat összpontszáma maximum 20 pont.